

Rosh Hashanah – Shofar on Shabbat

Rabbi Aviad Bodner

1. Bemidbar Chapter 29	במדבר פרק כט
<p>¹ "In the seventh month, on the first day of the month, you shall have a holy convocation; you shall do no servile work: it is a day of Teruah to you. ² You shall offer a burnt offering for a pleasant aroma to Yahweh: one young bull, one ram, seven male lambs a year old without blemish</p>	<p>א ובחדש השביעי באחד לחדש, מקרא-קדש יהיה לכם--כל-מלאכת עבודה, לא תעשו: יום תרועה, יהיה לכם. ב ועשיתם עלה לריח ניחח, לה'--פר בן-בקר אחד, איל אחד; כבשים בני-שנה שבעה, תמימים.</p>
2. Vayikra Chapter 23	ויקרא פרק כג
<p>²³ Yahweh spoke to Moses, saying, ²⁴ "Speak to the children of Israel, saying, 'In the seventh month, on the first day of the month, shall be a solemn rest to you, a memorial of blowing of trumpets, a holy convocation. ²⁵ You shall do no regular work; and you shall offer an offering made by fire to Yahweh."</p>	<p>כג וידבר ה', אל-משה לאמר. כד דבר אל-בני ישראל, לאמר: בחדש השביעי באחד לחדש, יהיה לכם שבתון--זכרון תרועה, מקרא-קדש. כה כל-מלאכת עבודה, לא תעשו; והקרבתם אשה, לה'.</p>
3. Mishnah Rosh Hashanah 4:1	משנה ראש השנה ד:א
<p>If Yom Tov of Rosh Hashanah fell on Shabbat, they would blow the shofar in the Temple but not in the country. After the destruction of the Temple, Rabban Yohanan ben Zakai decreed that it should be blown [on Shabbat] in every place where there was a court. Rabbi Eliezer said: Rabban Yohanan ben Zakai decreed for Yavneh only. They said to him: both Yavneh and any place where there is a court.</p> <p>There was another way in which Jerusalem was greater than Yavneh, that in every city which could see [Jerusalem] and hear and was near and could get to Jerusalem, they used to blow [on Shabbat], whereas in Yavneh they used to blow in the court only.</p>	<p>יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת, במקדש היו תוקעים, אבל לא במדינה. משחרב בית המקדש, התקין רבן יוחנן בן זכאי, שיהו תוקעין בכל מקום שיש בו בית דין. אמר רבי אלעזר, לא התקין רבן יוחנן בן זכאי אלא בבניה בלבד. אמרו לו, אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו בית דין:</p> <p>ועוד זאת היתה ירושלים יתרה על יבנה, שכל עיר שהיא רואה ושומעת וקרובה ויכולה לבא, תוקעין. ובניה לא היו תוקעין אלא בבית דין בלבד:</p>
4. Babylonian Talmud, Rosh Hashanah 29B	בבלי, ראש השנה כט:
<p>GEMARA: The Gemara asks: From where are these matters; from where is it derived that the <i>shofar</i> is not sounded on Shabbat? Rabbi Levi bar Laḥma said that Rabbi Ḥama bar Ḥanina said: One verse says, with regard to Rosh HaShana: “A solemn rest, a memorial of blasts” (Leviticus 23:24), which indicates that one should merely remember the <i>shofar</i> without actually sounding it. And another verse says: “It is a day of blowing for you” (Numbers 29:1), i.e., a day on which one must actually sound the <i>shofar</i>. This apparent contradiction is not difficult: Here, the verse in which the <i>shofar</i> is only being remembered but not sounded, is referring to a</p>	<p>גמ' מנה"מ אמר רבי לוי בר לחמא אמר רבי חמא בר חנינא כתוב אחד אומר (ויקרא כג, כד) שבתון זכרון תרועה וכתוב אחד אומר (במדבר כט, א) יום תרועה יהיה לכם לא קשיא כאן ביו"ט שחל להיות</p>

<p>Festival that occurs on Shabbat; there, the verse in which the <i>shofar</i> is actually sounded, is referring to a Festival that occurs on a weekday.</p> <p>Rava said: This explanation is difficult, for if the distinction between Shabbat and the rest of the week applies by Torah law, how does one sound the <i>shofar</i> on Shabbat in the Temple? If it is prohibited to sound the <i>shofar</i> on Shabbat, it should be prohibited everywhere. And furthermore, there is an additional problem with this explanation: Although the Sages prohibited sounding a <i>shofar</i> and playing other musical instruments on Shabbat, by Torah law sounding a <i>shofar</i> is not a prohibited labor on Shabbat such that a verse is necessary to exclude it when Rosh HaShana occurs on Shabbat.</p> <p>The Gemara cites a proof for this last claim: As a Sage of the school of Shmuel taught in a <i>baraita</i>, with regard to the verse that prohibits performing prohibited labor on Festivals: “Any prohibited labor of work you shall not perform” (Numbers 29:1). This comes to exclude from the category of prohibited labors the sounding of the shofar and the removal of bread from the oven, each of which is a skill and not a labor, and therefore they are not included in the category of prohibited labor. Apparently, sounding the <i>shofar</i> is not prohibited by Torah law.</p> <p>Rather, Rava said: By Torah law one is permitted to sound the <i>shofar</i> on Rosh HaShana even on Shabbat, and it was the Sages who decreed that it is prohibited. This is in accordance with the opinion of Rabba, as Rabba said: All are obligated to sound the shofar on Rosh HaShana, but not all are experts in sounding the shofar. Therefore, the Sages instituted a decree that the <i>shofar</i> should not be sounded on Shabbat, lest one take the shofar in his hand and go to an expert to learn how to sound it or to have him sound it for him, and due to his preoccupation he might carry it four cubits in the public domain, which is a desecration of Shabbat.</p> <p>The Gemara comments: And this is also the reason for the rabbinical decree that the palm branch [lulav] may not be taken on Shabbat, and this is likewise the reason for the decree that the Megilla of Esther may not be read on Shabbat. The Sages were concerned that one might carry the <i>lulav</i> or the Megilla four cubits in the public domain to take it to an expert who will teach him the proper manner to perform these mitzvot...</p> <p>§ The mishna further stated that Rabbi Elazar said: Rabban Yoḥanan ben Zakkai instituted this practice only in Yavne. They said to him: He instituted the practice both in Yavne and in any place where there is a court. The Gemara asks: This last statement of the Rabbis: They said to him, etc.; is the same as the opinion of the first tanna of the mishna. Why did the mishna repeat this opinion?</p> <p>The Gemara answers: The practical difference between the opinion of the first <i>tanna</i> and the opinion of the Rabbis who issued that last statement is with regard to a temporary court, i.e., one that is not fixed in a certain place. According to the opinion of the first <i>tanna</i>, the <i>shofar</i> is sounded there as well, whereas according to the opinion of the Rabbis who responded to Rabbi Elazar, the <i>shofar</i> is sounded only in a place where there is a permanent court, similar to that in Yavne.</p>	<p>בשבת כאן ביום טוב שחל להיות בחול</p> <p>אמר רבא אי מדאורייתא היא במקדש היכי תקעין ועוד הא לאו מלאכה היא דאצטריך קרא למעוטי</p> <p>דתנא דבי שמואל (במדבר כט, א) כל מלאכת עבודה לא תעשו יצתה תקיעת שופר ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה</p> <p>אלא אמר רבא מדאורייתא מישרא שרי ורבנן הוא דגזור ביה כדרבה דאמר רבה הכל חייבין בתקיעת שופר ואין הכל בקיאיין בתקיעת שופר גזירה שמא יטלנו בידו וילך אצל הבקי ללמוד ויעבירו ד' אמות ברה"ר</p> <p>והיינו טעמא דלולב והיינו טעמא דמגילה :</p> <p>...</p> <p>אמר רבי אלעזר לא התקין רבן יוחנן בן זכאי אלא ביבנה בלבד אמרו לו אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו ב"ד : אמרו לו היינו ת"ק</p> <p>איכא בינייהו בי דינא דאקראי :</p>
<p>5. Maimonides, Hilchot Shofar 2:8-9</p>	<p>רמב"ם הלכות שופר פרק ב: ח-ט (רבי משה בן מיימון, מצרים 1138-1204)</p>
<p>8. When [the Sages] decreed not to sound [the shofar] on the Sabbath, they applied that decree only to places which lacked a</p>	<p>כשגזרו שלא לתקוע בשבת לא גזרו אלא במקום שאין בו בית דין. אבל</p>

<p>court. However, while the Temple was standing and the Supreme Court was seated in Jerusalem, everyone would sound the shofar in Jerusalem throughout the entire period the court held its sessions there. [This did not apply] to the people of Jerusalem alone. Rather, every city that was within the outer limits of Jerusalem and [whose inhabitants] could: see Jerusalem - i.e., excluding those within a wadi; hear the shofar blown in Jerusalem - i.e., excluding those on the mountaintops; and travel to Jerusalem - i.e., excluding those separated by a wadi from the city the people of these cities would blow the shofar on the Sabbath as in Jerusalem. However, in the other cities of Israel, they would not sound [the shofar on the Sabbath].</p> <p>9. At present, while the Temple is destroyed, wherever a court whose judges received semichah in Eretz Yisrael permanently holds sessions, the shofar is sounded on the Sabbath. Furthermore, the shofar is sounded on the Sabbath only in a court that has sanctified the new moon. However, the shofar will not be sounded in other courts, even though their judges have received semichah. Also, the shofar is sounded only in the presence of a high court. It may be sounded during the entire time they are in session... However, outside the court, the shofar may not be sounded. Why is the shofar allowed to be sounded in the court? Because the court is scrupulous [in the observance of the mitzvot] and, in its presence, those who blow the shofar will not carry the shofar in the public domain, for the court will warn the people and inform them.</p>	<p>בזמן שהיה בית המקדש קיים והיה בית דין הגדול בירושלים היו הכל תוקעין בירושלים בשבת כל זמן שבית דין יושבין. ולא אנשי ירושלים בלבד אלא כל עיר שהיתה בתוך תחום ירושלים. והיתה רואה ירושלים לא שתהיה בתוך הנחל. והיתה שומעת קול תקיעת ירושלים לא שתהיה בראש ההר. והיתה יכולה לבוא בירושלים לא שיהיה נהר מפסיק ביניהם. אנשי אותה העיר היו תוקעים בשבת כירושלים. אבל בשאר ערי ישראל לא היו תוקעין:</p> <p>ובזמן הזה שחרב בית המקדש כל מקום שיש בו בית דין קבוע והוא שיהיה סמוך בארץ ישראל תוקעין בו בשבת. ואין תוקעין בשבת אלא בבית דין שקידשו את החדש אבל שאר בתי דינין אין תוקעין בהן אף על פי שהן סמוכין. ואין תוקעין אלא בפני בית דין גדול בלבד כל זמן שהן יושבין ... אבל חוץ לבית דין אין תוקעין. ולמה תוקעין בפני בית דין מפני שבית דין זריזין הן ולא יבאו התוקעין להעביר השופר בפניהם ברשות הרבים שבית דין מזהירין את העם ומודיעין אותן:</p>
---	---

<p>6. Tur OC 588</p>	<p>טור או"ח סימן תקפח</p>
<p>ושבת לאו זמן תקיעה הוא, דתנן: י"ט של ר"ה שחל להיות בשבת, במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה, שאין הכל בקיאות בתקיעת שופר וחיישינן שמא יטלנו בידו לילך אצל בקי ללמדו ויעבירו ד"א ברה"ר. ור"ף (ובי יצחק אלפסי 1103-1013) היה תוקע בבית דינו, וסמך לו על הא דתנן: משחרב בית המקדש התקין ריב"ז שיהו תוקעין בכל מקום שיש בו ב"ד ולפניהם, ורוצה לפרש כל ב"ד ואפי' של ג'. ולא נהגו כן, שכל המפרשים פירשו ב"ד של כ"ג שהן סנהדרי קטנה.</p>	

<p>7. Beit Yosef</p>	<p>בית יוסף שם</p>
<p>כ"כ הרא"ש (רבי אשר בן יחיאל, 1250-1327, גרמניה-ספרד) שם שכן היה נוהג הר"ף וטעמו מפני שהיה מפרש כל מקום שיש בו בית דין לאו דוקא סנהדרין אלא בית דין מופלג וגדול בדורו ולא נהגו תלמידיו אחריו לעשותו כן והר"ן כתב שטעמו של הר"ף מדאמר' בגמרא אהא דתנן אר"א כשהתקין ריב"ז לא התקין אלא ביבנה בלבד אמרו לו אי יבנה ואחד כל מקום שיש בו ב"ד אמרו לו היינו ת"ק א"ב בי דינא דאקראי וקי"ל כת"ק הלכך בב"ד של ג' נמי תוקעין וע"ז היה סומך הר"ף לעשות מעשה בדבר שהיו תוקעין בבית דינו בר"ה שחל להיות בשבת ומיהו משמע דנהי דלא בעינן ב"ד של כ"ג או סמוך ב"ד קבוע מיהא בעינן דהא כתיבנא לעיל דתרת' בעינן בפני ב"ד ובזמן ב"ד וכל בית דין שאינו קבוע אין לו זמן אבל הרמב"ם כ' בפ"ב בזמן הזה שחרב הבית בכל מקום שיש בו ב"ד קבוע הוא שיהיה סמוך בא"י תוקעין בו בשבת וכ"ד הר"ז עכ"ל וכ' ה"ה שכן דעת הרמב"ן ז"ל:</p>	

8. Shulchan Aruch OC 588:5	שולחן ערוך או"ח סימן תקפח:ה (רבי יוסף קארו 1488-1575)
If Rosh Hashanah falls on Shabbat, there are no shofar blasts.	יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת, אין תוקעין בשופר.

9.	הרב יחיאל מיכל טיקוצ'ינסקי, עיר הקודש והמקדש, ג, סימן כ עמ' רעה-רצא
----	---

ד. התסיסה בשנת תרמ"א:

ואחד מרבני ירושלים החשובים הרב הגאון רבי עקיבא יוסף שלזינגר זצ"ל (מחבר ספר "לב עברי", תלמיד הכתב-סופר, חתן הגאון רבי הלל קלמייצ'ר) שאף מכמה שנים לעשות כמעשה הרי"ף ולתקוע בשבת בירושלים. ויהי בשנת תרמ"א הוציא ע"ז קונטרס מיוחד, בו ביאר כל טענותיו ונימוקיו לקיים התקיעה בשבת, ועשה תעמולה גדולה בין רבנים ות"ח עד שנצטרפו אליו כמה רבנים וחכמים בירושלים, והתעתדו לתקיעת השופר בר"ה תרמ"ב שחל להיות בשבת. ובדעתו הי' להכניף כ"ג רבנים שיהיו נוכחים בשעת התקיעה (דוגמת סנהדרי קטנה שיהא נקרא "ב"ד חשוב") וכמעט שהשיג מטרתו. אולם בהגיע ערב ר"ה נשמטו רובם והתחמקו כי פחדו לעשות מעשה כזה נגד רוב רבותינו הפוסקים ונגד מנהג ישראל, ונשארו עמו רק יחידים והשמיע קול שופר באופן ובמקום צנוע. ומאז לא בצע שוב את תקיעת השופר בשבת, בראותו שהצבור אינו נהיר אחריו.

ושמעתי מהרב ר' אלי' מרדכי אייזנשטיין (נ"י) [ז"ל] סופר ונאמן מרא דאתרא מו"ר חו"ז הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל, שהוא הגרש"ס אמר בשנה ההיא: כי אף אמנם ודאי אינו מורה להלכה לתקוע ומי אשר ישאל את פיו יאמר לו לא לעשות כן, אבל עם זה גם לא יערער ולא ימניע את אלה שילכו (בלי

שאלת פיו) לשמוע התקיעות. ומצטער אני שלא דברתי עא"ז עם מו"ר בהיותו בחיים אבל נאמן עלי העד הזה שכן אמר מו"ר הגרש"ס שגם לא יתנגד.

ובקיץ תרס"ד כשהבאתי את לוח דיני ומנהגי אר"י לשנת תרס"ה אל הגאון רבי אליהו דוד רבינוביץ-תאומים זצ"ל — נאנח אז ואמר: "חבל שר"ה הבא (התרס"ה) חל בשבת ומי יודע אם אזכה עוד לשמוע קול שופר דאורייתא" (הוא הרגיש א"ע חלש ואמנם שחל"ח ג' אד"ר תרס"ה) והוסיף לאמר אלי בזה"ל: "אילו הי' הרב רבי עקיבא יוסף עושה מעשה בר"ה הבא לתקוע בשבת הייתי הולך ועומד אחורי הכותל לשמוע קול שופר" (בפנים לא הי' נכנס שלא יאמרו שעל פיו היתה ההוראה).

ו) ובשביל כך בא הרב ההוא לחדש שגם הרמב"ם אינו חולק על הרי"ף וגם הוא מודה שבכל בי"ד מופלג וקבוע (אף לא סמוך) תוקעין. והא דכ' הרמב"ם בי"ד סמוך הלא כנראה יש כמה סתירות בלשון הרמב"ם וע"כ שהרמב"ם מונה כאן כל המשובח ביותר, (וכאמרם ז"ל כלך לך אצל בי"ד יפה), וה"ק בזמן שבהמ"ק הי' קיים היתה התקיעה במקדש הנבחר יותר, ואח"כ במקום שקדשו החדש לפני הבי"ד הגדול, ואם אין "בי"ד מקדש החדש" אין תוקעין אלא בפני בי"ד הסמוך, ואם גם אין בי"ד סמוך תוקעין בפני סתם בי"ד קבוע ומופלג. וזה שסיים הרמב"ם "שאפי' בזה"ז כו' אם לא הי' במקום הראוי לתקוע" שר"ל לפני סתם בי"ד מופלג של זמננו.

ז) עוד העיר דבכלל ברבים לא חששו שמא יבאו לידי איסור כדתני בשבת (קמ"ז). "אבל עשרה בני אדם מסתפגין אפי' באלונטית אחת" ולא חיישינן שמא ישכחו ויסחטו כדחיישינן ביחיד, דרבים מדכרי אהדדי. ומוסיף: גם מה שהיו תוקעין בע"ש שחל ביו"ט (שבת קי"ד וחולין כ"ז) מה"ט שבצבור ל"ח משום "שבות", וכ"ז מורה שלא גזרו כאן אלא להפרט ולא להכלל.

ח) ביחוד בירושלם יש להוסיף עוד: שקדושת ירושלם שהיא כקדושת המקדש לדעת הרמב"ם ונשארה בחזקתה כימי קדם, דמשחרבה ירושלם תקנו להוסיף שגם ביבנה והדומה לה תוקעין, אבל לא נעקרה התקנה מירושלם, דקדושת ירושלם לא בטלה. והביא דברי הטו"א במ"ש ג"כ שירושלם שאני.

ט) עוד נופך גדול מוסיף שהגזרה היתה בזמן שהי' רשות הרבים דאורייתא, והרמב"ם לשיטתו שיש רה"ר מה"ת גם בזה"ז, לפיכך אמר שבעי' בי"ד סמוך, משא"כ לאינך פוסקים שאין היום רה"ר אין מקום לגזרה שמא יעבירונו, בפרט בירושלם שדלתותי' נעולות ואמרו בערובין (ו') שמפני שדלתותי' נעולות בלילה דינה כבכרמלית של"ש בה הגזרה דרבנן.

10.	הרב שלמה גורן, "תקיעת שופר במדינה ותקיעת שופר במקדש", מועדי ישראל, עמ' לד-לט.
... כיום, אם היינו עולים בראש השנה על הר הבית ומתפללים במקום המותר בכניסה לטמאי מתים, היינו רשאים וגם מצווים לתקוע ביום ראשון של ראש השנה שחל בשבת לפי כל הדעות...	

11. Sefer HaChinuch 405	ספר החינוך מצווה ת"ה
ומה שאמרו ז"ל (שם כט, ע"ב) שיום טוב של ראש השנה שחל בשבת אין תוקעין בו שופר, גזירה שמא יטלנו ישראל אחר ויוליכנו ארבע אמות ברשות הרבים ויבא לידי איסור סקילה. ודבר זה לא גזרו אותו חכמים במקום שיש שם בית דין שהוא גדול בחכמה, ודוקא שתוקעין אותו שם בישיבת הבית דין. והרמב"ם ז"ל (פ"ב מהלי שופר ה"ט) כתב שצריך להיות הבית דין סמוך בארץ ישראל, ושיהיה בית דין מעולה מאותן	

שקדשו את החדש. ואני שמעתי שהרב רבי יצחק אלפסי ז"ל היה תוקע שופר בישיבתו בשבת. ואתה בני אם תזכה תבחר לך הטוב בעיניך.

12. Babylonian Talmud, Rosh Hashanah 29B	בבלי, ראש השנה כט:
<p>After the Temple was destroyed, Rabban Yoḥanan ben Zakkai instituted that the people should sound the <i>shofar</i> even on Shabbat in every place where there is a court. The background to this decree is related in greater detail in a <i>baraita</i>, as the Sages taught: Once Rosh HaShana occurred on Shabbat, and all the cities gathered. Rabban Yoḥanan ben Zakkai said to the sons of Beteira, who were the leading halakhic authorities of the generation: Let us sound the <i>shofar</i>, as in the Temple. They said to him: Let us discuss whether or not this is permitted.</p> <p>He said to them: First let us sound it, and afterward, when there is time, let us discuss the matter. After they sounded the <i>shofar</i>, the sons of Beteira said to Rabban Yoḥanan ben Zakkai: Let us now discuss the issue. He said to them: The horn has already been heard in Yavne, and one does not refute a ruling after action has already been taken.</p>	<p>משחרב בהמ"ק התקין רבי יוחנן בן זכאי כו': תנו רבנן פעם אחת חל ראש השנה להיות בשבת [והיו כל הערים מתכנסין] אמר להם רבן יוחנן בן זכאי לבני בתירה נתקע אמרו לו נדון אמר להם נתקע ואחר כך נדון לאחר שתקעו אמרו לו נדון אמר להם כבר נשמעה קרן ביבנה ואין משיבין לאחר מעשה :</p>